

En artikel fra [KRITISK DEBAT](#)

Operation fornyelse - Indblik i Europas Faglige Samarbejdsorganisation, EFS

Skrevet af: **Willy Buschak** | Offentliggjort: 16. december 2011

På den 10. EFS-kongres i maj 2003 i Prag begyndte den officielle fornyelse af Europas Faglige Samarbejdsorganisationens (EFS') sekretariat. Hvad betød "fornyelses processen", og hvorfor er den vigtig? EFS' sekretariat består af syv personer - en generalsekretær, to stedfortrædende generalsekretærer og fire konføderale sekretærer, der alle er valgt af kongressen. Sekretariatet er ansvarlig for EFS' daglige drift men også for at forberede organisationens fremtidige strategi. Sekretariatet er sat i verden for at implementere beslutninger, der er truffet af EFS' forretningsudvalg og for at udarbejde nye politiske retningslinjer. Sekretariatet repræsenterer de europæiske faglige landsorganisationer over for de europæiske institutioner til daglig. Det tjener også som forbindelsen mellem de mange fagforeningsaktører i Bruxelles, som ud over EFS selv, også er de europæiske faglige forbund og de kontorer, mange nationale fagforeningscentre har etableret i Brussels. Det er sekretariatets opgave at skabe en vis grad af fælles enighed mellem alle disse aktører. Det er indlysende, at et velfungerende EFS-sekretariat er vigtig for hele organisationen, og at enhver svækkelse af dette organ også vil få alvorlige konsekvenser for hele organisationen.

I optakten til den 10. EFS-kongres tog medlemsorganisationer to beslutninger i forhold til sekretariatet. Den første beslutning var at begrænse valgperioden for medlemmer af sekretariatet til to på hinanden følgende perioder af fire års varighed. Den anden beslutning var at bede næsten hele det hold, der fik embede i sekretariatet i 2003 om at forlade det på den 10. kongres. Generalsekretæren, Emilio Gabaglio, havde allerede meddelt, at han ønskede at træde tilbage. Så hvorfor ikke gå efter "the big bang" og bede hans to stedfortrædende sekretærer og de konføderale sekretærer, seks personer i alt, om at træde tilbage? De fleste havde været i sekretariatet i 12 år eller længere. I løbet af disse 12 år havde EFS gjort væsentlige fremskridt, men EFS' medlemsorganisationer var meget begejstrede for ideen om rotation. Ville det ikke give EFS et nyt incitament at få en ny generalsekretær og et nyt hold hvert ottende år?

I 2003 var det kun en person, Maria Helena André fra det portugisiske UGTP, der fik lov til at blive. Hun var den levende bro til fortiden, da de seks nye medlemmer af sekretariatet, der blev valgt på Prag-kongressen enten var nye i jobbet eller nybegyndere i Bruxelles. Med de seks medlemmer, der forlod sekretariatet, forsvandt megen uvurderlig tavs viden fra sekretariatet. For to år siden fik jeg at vide af en af EFS' seniorrådgivere, at det nye hold havde brug for et år eller mere for at komme i gang.

Efter perioden med at gøre sig fortrolige med jobbet var overstået så alle frem til sekretariatets anden periode, som man forventede ville være effektiv og glidende. Men sådan gik det ikke.

Sekretariatet blev genvalgt på EFS' 11. kongres i maj 2007 i Sevilla. Blot to år efter Sevilla i 2009 var EFS-sekretariatet en torso. To vicegeneralsekretærer og en konføderal sekretær havde forladt jobbet til fordel for jobs i deres hjemlande. For at gøre det endnu værre, blev de tomme pladser ikke genbesat, til trods for at vi allerede var i midten af den største økonomiske og finansielle krise, som verden har set hidtil. I sådanne tider råber man normalt "alle mand på dæk" men ikke i EFS. Den næste kongres truede allerede rundt om hjørnet - i 2011. Det blev sagt, at på denne kongres ville det nuværende sekretariats periode udløbe, og en ny generalsekretær ville blive valgt - så hvis man besatte de ledige stillinger lige nu, ville det betyde, at ikke alle ville forlade sekretariatet på kongressen i 2011, og det ville begrænse den nye generalsekretærs muligheder for at vælge sit eget hold. Konsekvensen var, at EFS havde en begrænset kapacitet til at lave politik og varetage lønmodtagernes interesser i en afgørende periode. I mindre grad end tidligere kunne sekretariatet sørge for enighed blandt fagforeningernes aktører i Bruxelles - og alt dette blot for at bevare princippet om obligatorisk rotation hvert ottende år.

De praktiske erfaringer med eksperimentet "fornyelse af sekretariatet" er derfor ikke opmuntrende. Det førte til, at EFS' aktiviteter blev nedsat i perioden 2003-2007, og det svækkede den politiske beslutningsproces i perioden fra 2007-2011. Ikke desto mindre blev eksperimentet ikke evalueret på kongressen i 2011 - og det fortsætter. At udskifte et helt hold giver aldrig gode resultater, hvilket vi ved fra styringen af demografiske forandringer. Dette gælder i forhold til aldersgrupper i virksomheder såvel som for funktionelle grupper i politiske organisationer. Det ville være klogt af EFS at sætte en stopper for eksperimentet og i det mindste organisere tingene på en sådan måde, at hele sekretariatet ikke bliver udskiftet samtidig.

Kort efter den 11. EFS-kongres i 2007, blev Lissabon-traktaten underskrevet. Traktaten, der endelig trådte i kraft i 2009, giver de europæiske fagforeninger nogle magtfulde instrumenter, som de har kæmpet meget hårdt for at få ind i traktaten. Traktatens tredje artikel definerer Den europæiske Unions formål og mål: fuld beskæftigelse, en social markedsøkonomi, sociale fremskridt, forbedring af leve- og arbejdsforhold og bæredygtighed. Disse principper skal integreres i al europæisk politik. Hvert initiativ, som kommissionen planlægger, skal bestå prøven: styrker det fuld beskæftigelse? Hjælper det til at forbedre leve- og arbejdsforhold? Og hvis det ikke er tilfældet, kan det ikke blive forfulgt yderligere, da det går imod traktaten. Det er forbavsende at se, at EFS ikke gjorde noget særligt ud af dette instrument, da det blev indarbejdet i traktaten. Det blev næsten aldrig omtalt i EFS' dokumenter. Paradokset er, at EFS fra 2007 og frem kæmpede meget hårdt for at få flere sociale

fremskridt, mindre deregulering og var på udkig efter egnede argumenter imod kommissionens politik, der var besat af mere deregulering af arbejdsmarkedet; men samtidig afholdt EFS sig fra at bruge et instrument, der blot lå og ventede på at blive brugt: Lissabontraktatens 3. artikel. For at undgå misforståelser: sociale fremskridt og fuld beskæftigelse indgår nødvendigvis ikke i al europæisk politik, blot fordi traktaten anmoder om dette i artikel 3. Artikel 3 er bare et instrument, der venter på, at der er nogle - så som de faglige organisationer - der anvender det og dermed kan stå på mere sikker grund i den politiske debat; men dette skete tilsyneladende ikke. Vi blev nødt til at vente til den 12. EFS-kongres i Athen, før vi så artikel 3 - den "horizontale klausul", som den kaldes (fordi artikel 3. gælder horisontalt for al europæisk politik) - nævnt i kongressens handlingsplan.

Det der skete med den 3. artikel i Lisabontraktaten, er desværre blot ét eksempel på noget, der er opnået og derefter ikke bliver fuldt udnyttet. Et andet eksempel er De europæiske samarbejdsudvalg. Globaliseringen giver virksomhederne en magisk tryllekappe. Beslutningerne træffes altid "et sted" uden for de nationale fagforbunds rækkevidde og rettigheder, og de kan ikke påvirke beslutningerne. Det var i det mindste situationen indtil 1994, da EU-direktivet om europæiske samarbejdsudvalg blev vedtaget - revideret i 2009. Ifølge dette direktiv kan der oprettes et europæisk samarbejdsudvalg (ESU) i EU-dækkende transnationale virksomheder med mere end 1000 ansatte med henblik på at informere og høre arbejdstagerne og deres repræsentanter om emner af tværnational betydning. Med ESUerne bliver den magiske kappe gennemsigtig; nu kan fagforeningerne identificere beslutningstagerne, forpligtige dem til dialog, og endnu vigtigere: arbejdstagernes repræsentanter får mulighed for at etablere netværk mellem sig. Men bliver instrumentet udnyttet fuldt ud? Indtil nu eksisterer der 840 ESUer, ifølge direktivet kunne der eksistere dobbelt så mange. Og kvaliteten af arbejdet i en stor del af de eksisterende europæiske samarbejdsudvalg kunne forbedres betragteligt. Det ville kræve en fælles indsats mellem EFS og dets fagforbund være nødvendigt.

Tag fusioner og opkøb. I alt for mange tilfælde er sammenlægninger blot direktørernes imperiebyggeri baseret på arbejdernes indsats. Enhver mulighed for at bringe fornuften, fagforeningernes stemme, ind i denne proces skulle man mene, ville være velkommen. Muligheden eksisterer, da fusioner fra en vis størrelse og op bliver kontrolleret af Den Europæiske Kommission. Den europæiske fusionskontrolforordning giver anerkendte fagforeningsrepræsentanter retten til at blive modtaget af fusionskontrol-myndigheden, til at tale med embedsmændene og få dem til at lytte til arbejdstagernes synspunkter. Rettigheden eksisterer, men bruges sjældent.

EFS blev dannet for at repræsentere lønmodtagerrettighederne i Det Europæiske Fællesskab (EF), der senere blev til Den Europæiske Union. EFS har udviklet en betydelig kompetence til at arbejde med de europæiske institutioner og de

forskellige organer, som institutionerne har oprettet, så som den makroøkonomiske dialog, det sociale trepartstopmøde osv. I dag bliver en stor del af beslutningerne dog taget uden for institutionerne. Det er ikke Den Europæiske Kommission, der er Europas økonomiske regering, men den tyske kansler, Angela Merkel, sammen med den franske præsident Nikolas Sarkozy. Mens EFS har nogle indgange til Den Europæiske Kommission har organisationen tilsyneladende ingen til Merkel og Sarkozy; selv om det måske sker en dag, at de tyske og franske fagforeninger sammen med EFS banker på døren til Elyséepaladset eller Forbundskancellariatet i Berlin. Det kan også ske, at ikke kun Merkel og Sarkozy fremlægger deres planer for en fælles beskatning af selskaber, men at franske og tyske fagforeninger i fællesskab udvikler en fælles vision om udviklingen af deres lande.

Dette bringer os til et endnu større problem. EFS blev oprettet i 1975, fordi de europæiske fagforeninger ville have et organ på europæisk niveau, der varetog lønmodtagernes interesser. Arbejdsfordelingen var enkel: EFS var der for at varetage den europæiske del, og de nationale centre var der for at varetage den nationale del. Fra tid til anden mødtes de nationale centre for at diskutere, hvilken politisk linje EFS skulle følge, og EFS rapporterede tilbage, hvad det havde gjort.

Hvad der imidlertid er behov for i dag, er dog en konstant udvekslingsproces af drøftelser og koordinering mellem det europæiske og nationale niveau. Se på det såkaldte "europæiske semester", den proces der allerede er i gang, hvor kommissionen og medlemsstaterne har til hensigt at koordinere budgetpolitikken i hele EU. Processen er en permanent frem og tilbage mellem kommissionen og de nationale regeringer, mellem rådet og nationale parlamenter. Det europæiske semester begyndte i januar 2011 med en bunke dokumenter, som blev sendt fra kommissionen til de nationale regeringer - så som papirer angående den overordnede økonomiske udsigt, arbejdsmarkedssituationen, om fremskridtene med hensyn til "Europa 2020"-strategien og så videre. For ikke at glemme de anbefalinger hvert enkelt medlemsland modtager om, hvorledes dets økonomi og arbejdsmarked bør tilpasses. Ved udgangen af denne proces, i slutningen af 2011, vil der være udkast til de nationale budgetter for 2012. EFS kom først ind i denne proces, men det sociale trepartstopmøde i foråret 2011, da henstillingerne til medlemslandene allerede var nedskrevet. EFS kom altså ret sent ind i processen, hvis ikke for sent. For virkelig at kunne påvirke det europæiske semester ville en tidligere og mere permanent deltagelse fra EFS side være nødvendig, men der er også brug for en permanent udveksling mellem EFS og de nationale fagforeningscentre. Heldigvis er nogle nationale parlamenter - som den tyske forbundsdag og det danske folketing - stærkt involveret i europæisk politik, så de nationale fagforbund bliver hørt. Men på den vis kan de nationale fagforeninger kun få indflydelse på processen fra den ene side. For at blive virkelig effektiv er der brug for en koordineret tilgang fra begge sider, fra den europæiske og den nationale, en

form for permanent samarbejde mellem EFS og de nationale fagforeningscentre ville være nødvendigt.

EFS har vedtaget en strategi og handlingsplan på sin 12. kongres i Athen. Der er mange værdifulde punkter i denne handlingsplan, så som ønsket om et stort europæisk investeringsprogram, der kan bekæmpe arbejdsløshed eller kravet om en skat på finansielle transaktioner. Kritikken af spareprogrammerne, der er blevet lanceret over alt i Den Europæiske Union, er mere end berettiget. Men handlingsplanen består af 11 paragraffer, der løber over 65 sider. Det er ikke let at finde ud af, hvilke prioriteter EFS har. Handlingsplanen er omfangsrig, men den efterlader mange ubesvarede spørgsmål. Det fremgår, at "kampen mod løn- og skattemæssig dumping skal intensiveres", men hvordan vil EFS gøre det? Der står også, at fagforeningerne skal blive bedre til at koordinere overenskomstforhandlinger - på ny melder spørgsmålet sig: hvordan? Det er bestemt altid en svær opgave at lave en handlingsplan for EFS, da der er så mange forskellige interesser og ønsker, der skal integreres. Alligevel kan man ikke undgå indtrykket, at den handlingsplan, som den 12. kongres har vedtaget, er tæt på blot at være en opremsning af punkter. Tag eksempelvis punkt 0.9 i handlingsplanen, hvor EFS forklarer hvilket Europa, de ønsker: "et Europa med en stærk levende social model, fuld beskæftigelse, bæredygtig vækst, lav kul emission, lighed, fundamentale rettigheder og menneskerettigheder, kollektive forhandlinger, social dialog og partnerskaber, høj kvalitet af den offentlige sektor, udvidelse af rettigheder til indvandrere og beskyttelse af minoriteter, velfærdstater, flere fælles europæiske standarder, at undgå kapløbet mod bunden, kæmpe for en bedre verden med mere social retfærdighed og fremme international solidaritet". Ingen af punkterne er forkerte. Men at forklare til fagforeningsfolk i min region (Sachsen), hvor flertallet ikke taler engelsk, hvad EFS går ud på er ikke en let opgave. Fagforeningsfolk fra denne del af verden vil i det mindste have det klart, enkelt og kort hvis muligt ...

"Kommissionen skal foreslå en ambitiøs social dagsorden og igangsætte nye lovforslag med henblik på at forbedre eksisterende minimumsstandarder for arbejdsvilkår og arbejdstagerrettigheder samt skabe nye", står der i afsnit 4.22. Det er helt bestemt, at kommissionen er uambitiøs, og en ny social dagsorden ville være mere end velkommen. Men det ville have været nyttigt, hvis EFS havde skrevet, hvad der skulle være hovedpunkterne i en sådan ambitiøs social dagsorden.

Handlingsplanen udbeder sig, at information og høring af arbejdstagerne "skal dække (...) situationen, strukturen og den forventede udvikling af beskæftigelsen" (3.8) I henhold til artikel 4 af direktivet om en generel ramme for information og høring af arbejdstager og deres repræsentanter, der blev vedtaget i 2002, så skal information og høring allerede dække "situationen, strukturen og den forventede udvikling af beskæftigelsen indenfor virksomheden" og "enhver planlagt indgribende

foranstaltning, navnlig når den er en trussel for beskæftigelsen". Som læser af handlingsplanen, spørger man sig selv: Beder EFS om en ny rettighed? Men rettigheden er der jo allerede! Eller ønsker EFS en bedre implementering af eksisterende rettigheder? Handlingsplanen selv giver ikke noget klart svar. Selv om handlingsplanen er temmelig lang, er en af de vigtigste udfordringer for de europæiske samfund i de kommende år ikke nævnt: den demografiske udvikling.

For at opsummere: For at genvinde initiativet på europæisk plan og til fuldt ud at spille sin rolle, bør EFS tænke på sig selv og sit sekretariat og sætte en stopper for den obligatoriske rotation af hele holdet, der kun svækker EFS' evne til at lave politik. Den europæiske fagbevægelses arkitektur har brug for nogle justeringer.

Meget tættere samarbejde og konstant samspil mellem EFS og de nationale centre er nødvendigt. Der er behov for flere rettigheder så som en protokol over sociale fremskridt. Men i mellemtiden, indtil vi får nye rettigheder, kunne den europæiske fagbevægelse med fordel gøre bedre brug af de eksisterende. I filosofiske vendinger: Gramscis "viljens optimisme" mangler i EFS. Og endelig: EFS' handlingsplan har brug for mere fokus. Måske kunne den næste kongres forsøge sig med en bred diskussion af kongresdokumenterne - en diskussion som kunne inddrage de nationale centre og de europæiske faglige forbund ...

Oversat af Randi Bruhn Mannion